

науки. Слід зазначити, що парадигма має практиологічний і прагматичний аспекти. Перший стосується кола питань «що і як вивчати?», другий – питань «навіщо, з якою метою?». Мета парадигми – направляти дослідження і розвиток науки по певному шляху. Парадигма потрібна для досягнення чітко поставленої мети. Саме тому у межах парадигми стає можливим стабілізувати сьогодення та планувати майбутнє. Виходячи з цього реалізація відтворювально-організаційної парадигми забезпечення конкурентоспроможності залізниць на ринку вантажних перевезень вимагає:

- оптимізації використання вантажних вагонів, що належать різним суб'єктам господарювання;
- організаційного розвитку залізничного транспорту з метою адаптації до ринкового середовища;
- застосування методології ціноутворення, спрямованої, з одного боку, на оптимізацію транспортної складової витрат вантажовласників, а з іншого – на прискорення відтворювальних процесів в залізничній галузі та поступового зниження ступеню зносу основних засобів.

Список використаних джерел

1. Баркер Дж. Парадигмы мышления. Как увидеть новое и преуспеть в меняющемся мире / Джоэл Баркер; пер. с англ. – М.: Альпина Бизнес Букс, 2007. – 187 с.

2. Smith Adam. Powers of mind. / Adam Smith. – New York: Random House, 1975. – 418 p.

3. Шергін С. Парадигмальна еволюція в політології міжнародних відносин. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.social-science.com.ua> – Назва з екрану.

4. Савостьянова М.В. Структура та функціональний діапазон парадигмальної науки / М.В. Савостьянова // Філософія науки: традиції та інновації. – 2010. – №1 (2). – С. 18–26.

5. Насиров М.Н. К определению основных приемов парадигмального мышления в социальном познании. [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://justicemaker.ru/view-article.php?id=26&art=1607> – Название с экрана.

6. Тоффлер Э. Шок будущего / Элвин Тоффлер. – М.: ООО «Издательство АСТ», 2002. – 557 с.

7. Ермолаева О.А. Основные принципы, методы и уровни современного парадигмального подхода / О.А. Ермолаева // Вестник Нижегородского университета. Серия: Социальные науки. – 2008. – №1 (9). – С. 163–169.

8. Kuhn T.S. The Structure of Scientific Revolutions / T.S. Kuhn. – Chicago: Univ. of Chicago Pr., 1970. – 206 p.

9. Петровський П.М. Парадигма як модель дослідження суспільно-владних відносин. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2008-2/doc/4/05.pdf> – Назва з екрану.

П.Я. ПРИГУНОВ,
к.п.н., доцент, Інститут стандартів безпеки,
Л.В. ГНИЛИЦЬКА,
к.е.н., доцент, Київський національний економічний університет ім. В. Гетьмана,
К.В. КАРПОВА,
здобувач, Університет економіки та права «КРОК»

Характеристика та класифікація спеціальних методів, які використовуються фахівцями з безпеки при забезпеченні економічної безпеки підприємств

У статті розглядаються спеціальні та спеціальні соціально-психологічні методи, які використовуються виключно фахівцями з безпеки при забезпеченні економічної безпеки підприємств. Надана класифікація спеціальних методів забезпечення безпеки, розкриті технології її забезпечення.

Ключові слова: спеціальні методи забезпечення економічної безпеки, спеціальні соціально-психологічні методи забезпечення безпеки, фахівці з безпеки, технології забезпечення безпеки, групи ризику, внутріфірмова профілактика.

В статье рассматриваются специальные и социальные психологические методы, которые используются исключительно специалистами по безопасности при обеспечении экономической безопасности предприятий. Представлена классификация специальных методов обеспечения безопасности, раскрыты технологии ее обеспечения.

Ключевые слова: специальные методы обеспечения экономической безопасности, специальные социально-психологические методы обеспечения безопасности, специалисты по безопасности, технологии

обеспечения безопасности, группы риска, внутрифирменная профилактика.

In article special and special socially-psychological methods which are used exclusively by experts in safety at maintenance of economic safety of the enterprises are considered. Classification of special methods of safety is presented, the technologies used at its maintenance are opened.

Keywords: *special methods of providing economic security, the special social and psychological methods to ensure safety, security specialists, technology security, risk groups, intra-prevention.*

Постановка проблеми. Проблеми забезпечення безпеки підприємств, пошук інноваційних підходів щодо її здійснення, розробка технік та технологій для діяльності суб'єктів безпеки, визначення специфічних методів її забезпечення є завжди актуальними і потребують науково-теоретичного осмислення та обґрунтування. Вирішення цієї проблеми потребує об'єднання зусиль фахівців різних наукових галузей знань: юристів, психологів, економістів – фахівців з економічної безпеки тощо.

Як свідчить вітчизняний та зарубіжний досвід, великі та середні суб'єкти господарської та підприємницької діяльності мають у своїй структурі відповідний підрозділ, який безпосередньо займається проблемами забезпечення безпеки. Загальна його назва – служба безпеки підприємства.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Організації таких підрозділів та специфіки їх діяльності присвячені наукові роботи багатьох авторів: фахівців – вчених з різних наукових галузей та практиків. Ми можемо визначити праці зарубіжних фахівців: M. Button, Y. Koniechy, S. Garfinkel, A. Carroll, E. Ahlf, A. Zebrowski, Zb. Ruszkowski, Y. Lobkovitz, Й. Ліндера, В. Гамзи, В. Мак–Мак [1], О. Олейнікова, О. Павлова, К. Харського, О. Шаваєва, Є. Ющук, В. Ярочкіна [2] та ін.

Серед вітчизняних фахівців з національної безпеки слід відзначити праці В. Крутова, О. Власюка, М. Зубка, В. Ліпкана, О. Кириченка [3–6], Є. Скулиша, П. Пригунова [3–10], Л. Гнилицької [10, 11], В. Франчука [12] та ін., які приділяють значну увагу формуванню системи національної безпеки із залученням до неї суб'єктів недержавного сектору безпеки та організації наукового забезпечення їхньої діяльності, розкривають специфіку організації та функціонування підрозділів безпеки суб'єктів господарської діяльності.

Серед вітчизняних психологів та юристів слід зазначити праці Г. Ложкіна, В. Картавцева, М. Костицького, В. Конової, А. Марашука, М. Стрельбицького, Т. Ткачука, О. Тимченка, Ю. Шиделка, В. Шевченка, В. Шепитько, С. Яковенка та інш., які присвячені визначенню правового поля діяльності підрозділів безпеки на вітчизняних підприємствах та психологічному забезпеченню їхньої діяльності.

Окремі праці українських економістів присвячені проблемам визначення специфіки діяльності підрозділів безпеки у системі економічної безпеки підприємств. Серед них слід виз-

начити праці: І. Белоусової [5], Ю. Кіма, О. Косарева, В. Кралича, В. Франчука, Л. Шемаєвої та ін. Окремі наукові статті щодо визначенню специфіки діяльності підрозділів безпеки були підготовлені та опубліковані авторами цієї статті.

Проблеми організації та діяльності підрозділів безпеки розглядаються в різних галузях вітчизняної науки і є актуальними і сьогодні. Разом із тим наукових досліджень стосовно визначення специфіки діяльності підрозділів безпеки і особливо визначення методів, які використовуються виключно фахівцями з безпеки, поки не здійснено.

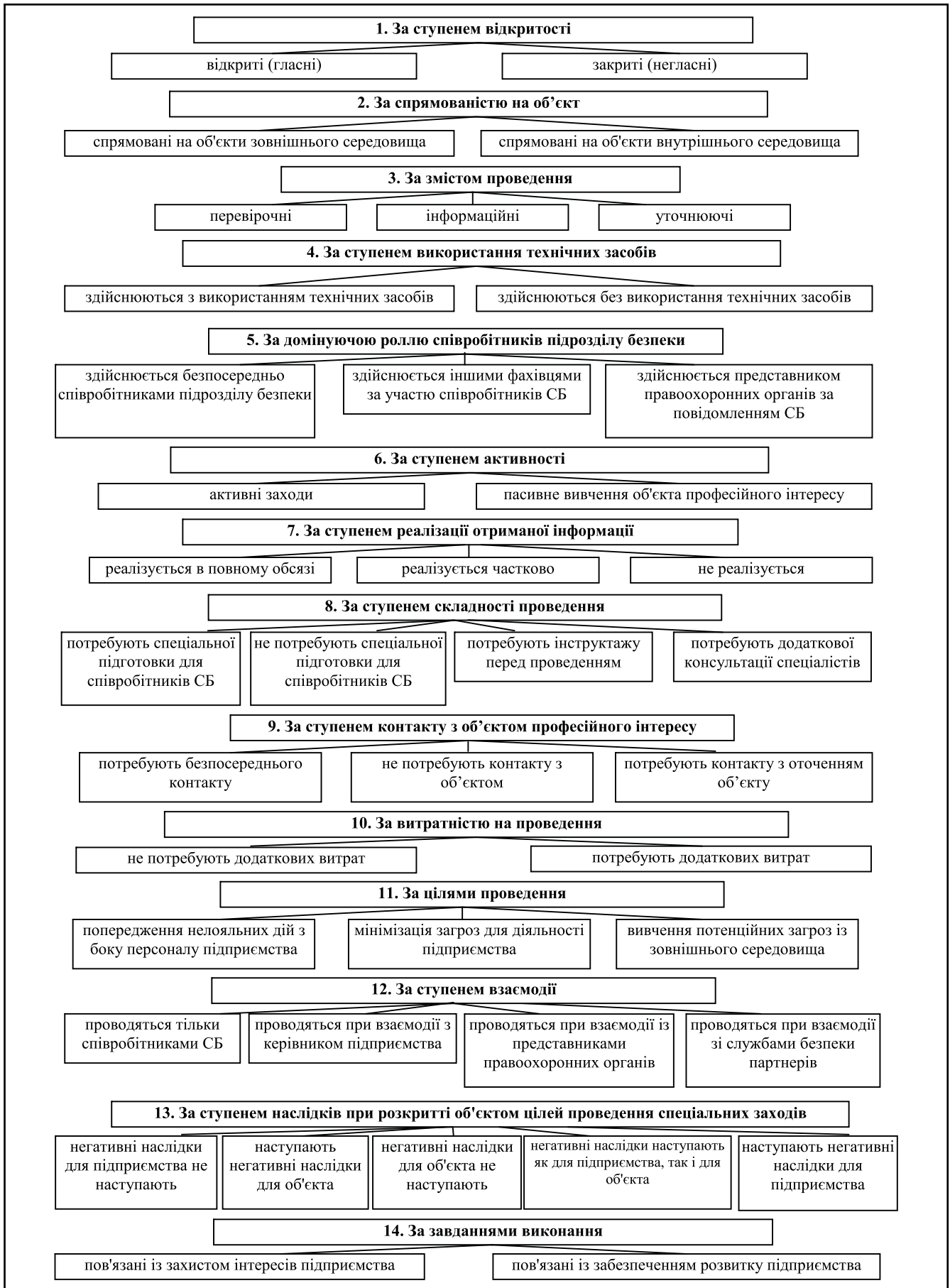
Метою статті є визначення класифікації спеціальних методів забезпечення безпеки та розкриття змісту технологій, що використовуються виключно фахівцями з безпеки.

Виклад основного матеріалу. При забезпеченні економічної безпеки персоналом підрозділів економічної безпеки (професіонали з фінансово-економічної безпеки, аналітики з фінансово-економічної безпеки, фахівці з фінансово-економічної безпеки, фахівці з організації майнової та особистої безпеки – надалі фахівці з безпеки) використовуються спеціальні методи, завдяки яким їхня діяльність відрізняється від інших видів економічної діяльності. Ці методи не відносяться до методів оперативно-розшукової діяльності (ОРД), суб'єкти здійснення ОРД та застосування методів ОРД чітко регламентуються діючим законодавством. Фахівці з безпеки суб'єктів господарювання не відносяться до суб'єктів ОРД і застосовувати ці методи у своїй діяльності по забезпеченню безпеки не мають права.

Сфера професійного інтересу служби безпеки суб'єкта господарювання багатогранна і містить у собі забезпечення внутрішньої безпеки (кадрова безпека, захист комерційної таємниці, особиста безпека керівного менеджменту, організація схоронності майна персоналу й підприємства й т.п.). По даним Національного інституту правосуддя США, в середньому кожний четвертий співробітник приватної компанії або банку постійно обманює свого роботодавця. Тільки 36% з 960 опитаних керівників вищої ланки європейських банків вважають, що можна довіряти своїм співробітникам. Власники третини розвалених банків вважають, що причиною їхнього краху стало розкрадання власного персоналу. Вибіркова перевірка на поліграфі співробітників великої міжнародної компанії виявила, що дві третини співробітників самі роблять розкрадання, видаючи службі безпеки інформацію про те, що товари викрадені відвідувачами. Що ж стосується забезпечення особистої безпеки керівників, то статистика говорить сама за себе.

Зовнішня безпека – діяльність по збору інформації про негативні тенденції в зовнішньому середовищі (реальні й потенційні ринки роботи підприємства, конкуренти, партнери, клієнти й т.п.), використання специфічних технологій по її вивченню й мінімізації її негативного впливу на підприємство.

Якщо проаналізувати основні напрями діяльності служби безпеки підприємства, виявляється певна закономірність, а саме до 80% її діяльності пов'язане з роботою в системі лю-

Класифікація спеціальних методів забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарської діяльності

дина—людина, будь то прийнятий або діючий співробітник, клієнт, партнер, представники державних або правоохоронних структур, представники ЗМІ й т.п.

Разом із тим сама специфіка забезпечення економічної безпеки вимагає від суб'єктів її забезпечення використання спеціальних методів, за допомогою яких можливе отримання достовірної інформації щодо оцінки стану економічної безпеки, дійсних намірів контрагентів, мотивів здійснення дій персоналом (окремими його представниками), які можуть утворювати загрози діяльності підприємству, не порушуючи при цьому діюче законодавство.

Спеціальні методи перевірки інформації на її дійсність та відповідність фахівцями з безпеки також використовується при здійсненні обліково—аналітичного забезпечення в системі економічної безпеки підприємств, їх застосування є необхідною умовою для надання керівництву підприємства аналітичних довідок щодо оцінки стану економічної безпеки свого підприємства, визначення економічної надійності контрагентів підприємства або визначення стратегії діяльності конкурентів.

До основних спеціальних методів, які використовуються фахівцями з безпеки, на наш погляд, слід віднести методи, які забезпечують конфіденціальні (довірчі) стосунки між фахівцем з безпеки та об'єктами його професійного інтересу і дають можливість отримати достовірну інформацію, гарантуючи нерозголошення, хто її надав. До спеціальних методів також належать методи із застосування різних технічних засобів аудіо— та відеоконтролю, методи професійної співбесіди та спостереження, які адаптовані до вирішення завдань з безпеки. Основними спеціальними методами забезпечення економічної безпеки є:

- метод конференційних (довірчих) стосунків;
- метод конфіденційного спостереження;
- метод професійного опитування;
- метод спеціального аналізу інформації щодо об'єкта професійного інтересу;
- метод особистого пошуку;
- метод професійної співбесіди;
- метод спеціальних психофізіологічних досліджень (СПФІ—використання поліграфу);
- метод аудіо та відео спостереження за діями об'єкту професійного інтересу—відкрите використання;
- метод перевірки по базам даних та запитах тощо.

Нами зроблена спроба надати класифікацію спеціальних методів, які використовуються виключно фахівцями з безпеки (див. рис.).

Спеціальні методи та технології використовуються фахівцями з безпеки при здійсненні різних видів перевірок персоналу з метою виявлення нелояльності або ненадійності у окремих його представників. Однією з підстав для проведення перевірки окремих фахівців підприємства може бути необхідність встановлення достовірності наданої облікової інформації, яку необхідно використовувати для діагностики стану або рівня

економічної безпеки на підприємстві. До основних видів спеціальних перевірок, які потребують від фахівців з безпеки використання певних технік та технологій, слід віднести:

1. *Перевірка на лояльність.* Її зміст полягає в тому, що працівник згідно з контрактом зобов'язаний інформувати свого керівника або фахівця з безпеки о спробах різних осіб встановити з ним контакт з метою отримання інформації про підприємство, про справи на підприємстві, де він працює. Лояльність перевіряється:

- готовністю працівника надати інформацію керівництву про можливі вигідні контракти, про діяльність конкурентів щодо їх намірів перехопити контракт, кредит тощо;
- повідомлення керівника про наміри представників злочинних угруповань скоїти злочин проти підприємства або окремих його працівників або виявлення ознак підготовки скоєння злочину чи протиправного діяння;
- збереження майна та транспортних засобів підприємства;
- в діяльності по утворенню, підтриманню та укріпленню здорового морально—психологічного клімату на підприємстві або в підрозділі де працює працівник.

2. *Перевірка на чесність в роботі.* Її зміст полягає в тому, що працівнику, якого перевіряють, утворюють умови, при яких він може щось вкрасти, при цьому будучи впевненим, що крадіжка розкрита не буде. При перевірці на чесність використовуються такі прийоми:

- отримання комісійних з партнера при цьому вкриття цього факту від керівництва свого підприємства. При цьому партнер діє по взаємодоговірності з керівником підприємства про взаємну перевірку своїх кадрів;
- завищення різних наявних витрат, виданих під звіт працівнику, який перевіряється;
- перевірка витрати представницьких сум;
- витрата фінансових засобів фірми на особисті потреби без узгодження з керівництвом з наступним поверненням (коли гроші знецінилися);
- використання грошей фірми для спекуляцій з валютою;
- закупівля валюти і її продаж після значного подорожчання через певний час. Гроші фірмі повертаються, але вже девальвовані;
- використання автотранспортних засобів для «лівих» заробітків водіями;
- надати недостовірну інформацію керівництву;

3. *Перевірка професійної придатності й компетентності.* Проводиться обов'язково фахівцем у цій же галузі знань або діяльності. Перевірка може проводитися:

- шляхом співбесіди по проблемі;
- шляхом доручення виконати ту або іншу роботу;
- складанням професіограми; шляхом атестації.

4. *Перевірка на зв'язки із кримінальними структурами.* Висновки можуть бути зроблені на таких підставах:

- пропозиції допомоги фірмі в поверненні кредитів і боргів нетрадиційними методами;

ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГАЛУЗЕЙ ТА ВИДІВ ЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

– ви користування жаргону, який близький до кримінального;

- зайва самовпевненість у питаннях особистої безпеки;
- наявність на тілі кримінальної символіки.

5. *Перевірка на дотримання комерційної таємниці.* У сфері уваги мають бути:

– перевірка випадків зривів контрактів, одержання кредитів, виявлення в бесідах з партнерами їхньої поінформованості про справи й плани підприємства;

– втрата співробітником документів підприємства, що містять комерційну таємницю;

– робота із секретними документами фірми вдома або у вечірнє (неробоче) час без узгодження з керівництвом;

– перехоплення конкурентами угод, контрактів, про які було відомо у фірмі обмеженому колу осіб.

6. *Перевірка на наявність кримінальних мотивів.* Перевірка здійснюється через:

– збір даних про минуле життя й діяльність особи, що перевіряється, з бесіди з його начальником, товаришами по роботі, компаньйонами, конкурентами;

– особисті необережні висловлення в бесідах про які-небудь події й справи, що компрометують особу, наступна їхня перевірка, можливе документування;

– підробка платіжного доручення, підробка підписів при одержанні зарплати за кого-небудь зі співробітників; прагнення уникати в розмовах того, що стосується минулої діяльності співробітника, його життя; зайва скритність, сторожкість у поведженні; наявність наколок, табірною жаргону, приховання факту судимості.

7. *Перевірка на наявність пагубних захоплень:*

– спостереження за співробітником на святкових прийомах, презентаціях, зустрічах з партнерами й т.п. Рано або пізно пристрасть до спиртного виявиться;

– спостереження за станом співробітника після святкових днів, вихідних;

– неприродне поведження, блиск в очах у наркоманів. Пригніченість, що переміняється безпричинним райдужним настроєм;

– раптове зникнення або поява грошей (у гравця);

– розмови про ігри, перегони, картах, рулетці й т.п.;

– відсутність інтересу до жінок, тяга до чоловіків, любов до прикрас, інші деталі, що насторожують, у поведженні чоловіків.

8. *Перевірка на одержання додаткових доходів з використанням службових можливостей.* Тут поряд із проведенням комбінацій по перевірці можна перевірити доходи й витрати співробітника.

У попередніх ознайомлювальних бесідах із кандидатом доцільно обережно з'ясувати його фінансове й матеріальне становище: наявність рахунків у банках, сукупний місячний дохід його родини.

Потім у ході роботи уточнити ці дані, перевірити ще раз правильність початкових відомостей. Природно, що все це має робитися делікатно, щоб не викликати підозр і не обра-

зити співробітника. Іноді такі бесіди можна проводити в ході святкового застілля, коли увага й пильність під впливом спиртного й загального доброзичливого настрою ослаблені. Потім зрівняти доходи й витрати співробітника протягом року. Якщо його витрати значно вище доходів, це серйозний сигнал для глибокої перевірки людини.

Насамперед необхідно з'ясувати джерела додаткових доходів. Імовірно, має місце робота за сумісництвом без узгодження з керівництвом фірми, особливо коли знання й інформація, одержувані по службі, дозволяють краще або повністю виконувати обов'язки по сумісництву.

9. *Перевірка на балакучість.* При співбесіді з кандидатом з'ясуєте його попереднє місце роботи і розпитаєте докладно про ту фірму, де працював кандидат. У перелік включите питання, що містять комерційну таємницю тієї фірми. Якщо кандидат відверто все розповість, потрібно з'ясувати причину такого його поведження. Якщо він скривджений на керівництво тієї фірми, то його поведження ще якимось з'ясовне.

Якщо ж він розкриває секрети своєї колишньої роботи без видимих причин, то це базіка. Він з такою же легкістю буде вибовкувати й секрети вашої фірми. Таку людину не варто приймати на роботу.

Також насторожують:

– розповіді на роботі у своєму оточенні про непристойне поведження своїх знайомих, з якими співробітник підтримує приятельські відносини;

– розповіді про свої зв'язки з жінками, які можуть бути відомі слухачам;

– вибовкування в ході переговорів комерційних таємниць підприємства.

10. *Спеціальна перевірка співробітника.* Якщо у вас склалася більш-менш тверда непевність у співробітнику фірми, варто спеціально перевірити такого співробітника.

У цьому випадку переслідуються дві основні цілі: рятування від такого співробітника під пристойним приводом і локалізація можливого збитку, що такий співробітник може нанести як у період роботи, так і після відходу.

Показаннями для перевірки є підозри:

– у зв'язках співробітника з кримінальними структурами й передача їм відомостей, що містять комерційну таємницю;

– про роботу співробітника на конкуруючу фірму;

– у великих розкраданнях.

Використання спеціальних методів фахівцем з безпеки вимагають недопущення:

1. Протиправних і інших негативних дій з боку персоналу, що призводять до збитку в діяльності підприємства.

2. Порушень установленого режиму схоронності відомостей, що становлять комерційну таємницю.

3. Порушень порядку використання технічних засобів.

4. Інших порушень порядку й правил дотримання режиму безпеки на підприємстві, що створюють передумови для реалізації злочинними елементами своїх цілей і виникнення надзвичайних подій.

Технологія (від греч. *technē* – мистецтво, майстерність, вміння та греч. *логія* – вивчення) – сукупність методів та інструментів необхідних для досягнення бажаного результату; спосіб перетворення даного у необхідне.

Розглядаючи безпеку як процес і вид професійної діяльності, ми бачимо необхідність використання в цій діяльності певних технік і технологій, спрямованих на забезпечення виконання завдань і реалізації функцій співробітниками, які забезпечують безпеку.

Технології в галузі забезпечення безпеки – це набір технік, що дозволяють вирішувати завдання по забезпеченню безпеки її суб'єктами. Техніки – набір послідовних дій, форм і методів роботи суб'єктів безпеки завдань, що забезпечують рішення, у сфері безпеки.

Технології складаються з технік, спрямованих на виконання завдань у сфері безпеки.

Технології бувають:

- *Організаційні* – забезпечують функціонування, як самої системи безпеки, так і діяльність її суб'єктів. Реалізуються у вигляді затверджених документів, що регламентують функціонування самої системи безпеки і її суб'єктів (концепція безпеки, положення про службу безпеки, інструкція про збереження комерційної таємниці, інструкція про взаємодію служби безпеки з підрозділами підприємства, функціональні обов'язки співробітників служби безпеки, положення про раду по безпеці, накази й розпорядження, що стосуються забезпеченню безпеки й ін.).

- *Правові* – забезпечують функціонування системи безпеки і її суб'єктів відповідно до діючого законодавства України. Реалізуються у вигляді закріплення правових норм прав, що забезпечують реалізацію обов'язків суб'єктів безпеки по здійсненню діяльності спрямованої на забезпечення безпеки (правові норми по визначенню відповідальності за розголошення інформації складову комерційну таємницю, право на проведення службових розслідувань, правові норми, що дають право здійснювати перевірку персоналу, правове поля для забезпечення збереження майна підприємства і її персоналу, правове забезпечення внесення в контракт зі співробітниками положень про дотримання вимог безпеки й т.д.).

- *Інформаційні* – забезпечують одержання необхідної інформації для забезпечення безпеки й діяльності її суб'єктів. Реалізуються у вигляді використання різних джерел інформації (ЗМІ, Інтернет, опитувань, соціологічних досліджень і ін.). Застосовуються для діагностики як зовнішніх загроз, так і внутрішніх.

- *Психологічні* – забезпечують одержання інформації про об'єкти (фізичні особи) професійного інтересу служб безпеки із застосуванням психологічних технік (методів: психологічного тестування, спостереження, бесіди, психофізіологічних досліджень із застосуванням методик: психологічних тестів, методики контактної взаємодії, візуальної психодіагностики, перевірки на поліграфі й ін.). Основна сфера застосування психологічних технологій здійснюється при забезпеченні кадрової безпеки.

- *Технічні* – забезпечують функціонування системи безпеки з використанням технічних засобів охорони й безпеки. Використання технічних технологій, як правило, здійснюється в комплексі з використанням людського фактора. До них відносяться технології забезпечення контролю доступу, технології відеоспостереження, технології забезпечення паролів на ПК, технології захисту інформації й контролю за її поширенням. Використовуються технічні досягнення як програмні, так і технологічні (камери спостереження, генератори шумів і ін.).

- *Спеціальні* – забезпечують функціонування системи безпеки і її суб'єктів, через використання специфічних технік, характерних тільки для забезпечення безпеки й застосовуваних тільки співробітниками підрозділу безпеки. До них відносяться техніки перевірки персоналу на надійність, лояльність, на чесність, на дотримання комерційної таємниці, на наявність пагубних захоплень і т.п. Спеціальні технології складаються зі спеціальних технік і містять у собі всі вище зазначені технології безпеки.

Висновки

За результатами проведеного аналізу можна зробити висновок, що профілактика внутрішньофірмових негативних процесів, що загрожують економічній безпеці підприємства, є одним із пріоритетних напрямів у діяльності фахівців з безпеки, що вимагає від них не тільки спеціальних, а й психолого-педагогічних знань і вмінь. Тому в роботі з персоналом фахівець з безпеки тісно взаємодіє з керівниками кадрового апарата, психологом підприємства, керівниками підрозділів, лідерами не формальних груп і ін.

Тільки фахівці підрозділів безпеки мають право застосовувати у своїй діяльності спеціальні та спеціальних соціально-психологічні методи забезпечення безпеки.

Використання спеціальних методів не має порушувати чинне законодавство, утворювати загрози життю, здоров'ю людини, посягати на її честь та гідність. Використання спеціальних методів має здійснюватися виключно у правовому полі згідно з діючим вітчизняним законодавством, інакше використання цих методів призведе до скоєння злочину і утворить реальну загрозу не тільки для керівника підприємства, а й для діяльності самого підприємства.

Профілактична робота проводиться постійно, комплексно з усіма категоріями співробітників підприємства. Організація внутрішньофірмової профілактичної роботи вимагає системного підходу до її проведення з використанням сучасних досягнень науки й матеріально-ресурсним забезпеченням.

Профілактичною роботою по забезпеченню безпеки здатний ефективно займатися лише високоосвічений фахівець – професіонал, який володіє сучасними знаннями та досвідом роботи з людьми.

Забезпечення фінансово-економічної безпеки суб'єкта господарської діяльності – безперервний процес, який детермінується перманентними зовнішніми й внутрішніми умовами й факторами наявності ворожої або нейтраль-

но-ворожого середовища, пов'язаної з ризиками, погрозами, небезпеками, здійснюваний з моменту ухвалення рішення про створення підприємства до його ліквідації, спрямований на створення оптимальних умов функціонування й розвитку через систему його безпеки.

Система фінансово-економічної безпеки реалізується через діяльність підрозділу безпеки підприємства. Підрозділ безпеки підприємства виконує свої завдання, використовуючи різні, дозволені законом методи, техніки, технології, залучаючи для цього різних фахівців, як безпосередньо співробітників свого підрозділу, експертів або консультантів. Підрозділ безпеки підприємства є структурним підрозділом суб'єкта господарської діяльності, реалізуючи свої функції через консультаційний, інформаційно-аналітичний і технологічний супровід його діяльності. Його основне завдання – забезпечення функціонування підприємства у ворожому або нейтрально-ворожому середовищі.

Список використаних джерел

1. Мак-Мак В.П. Служба безопасности предприятия (организационно-управленческие и правовые аспекты деятельности) / В.П. Мак-Мак. – М.: Мир безопасности, 1999. – 160 с.
2. Ярочкин В.И. Служба безопасности коммерческого предприятия. – М.: Изд-во «Ось-89», 2005.
3. Проблеми управління економічною безпекою суб'єктів господарювання. Монографія / Кириченко О.А., Захаров А.И., Лаптев С.М., Пригунов П.Я. та ін. // К.: Університет економіки та права «КРОК». – К.: ЗАТ «Дорадо» – 2008. – 403 с.
4. Економічна безпека суб'єктів господарської діяльності в умовах глобальної фінансової кризи. Монографія / Кириченко О.А., Заха-

ров О.І., Пригунов П.Я та ін. // К.: ТОВ «Дорадо-Друк». – 2010. – 412 с.

5. Экономическая безопасность. Новая парадигма формирования и обеспечения. Монография / Белоусова И.А., Захаров А.И., Кириченко А.А., Пригунов П.Я. и др. // Одесса: Институт креативных технологий, 2011. – 544 с.

6. Управління фінансово-економічною безпекою. Навчальний посібник / Кириченко О.А., Захаров О.І., Лаптев С.М., Пригунов П.Я. та ін. // К.: Університет «КРОК», 2010. – 479 с.

7. Пригунов П.Я. Теоретико-методологічні підходи до вивчення ролі поведінки менеджера з безпеки підприємництва (психологічний аспект) // Збірник «Актуальні проблеми психології». Т. 1. – К.: Ін-т психології, 2002. – Ч. 4. – С. 194–198.

8. Прыгунов П.Я. Психологические особенности ролевого поведения менеджера по безопасности предпринимательства. Монография. – М.: Издательство Московского психолого-социального института; НПО «МОДЭК», 2010. – 210 с.

9. Соснин А.С., Прыгунов П.Я. Менеджмент безопасности предпринимательства. – Учебное пособие. – К.: Изд-во Европейского университета, 2004. – 555 с.

10. Теоретико-методологические и прикладные основы обеспечения экономической безопасности субъектов хозяйственной деятельности. Монография / Захаров О.І., Пригунов П.Я., Гнилицкая Л.В. // К.: ТОВ «Дорадо-Друк», 2011. – 290 с.

11. Обліково-аналітичне забезпечення економічної безпеки підприємства: монографія / Л.В. Гнилицька. – К.: КНЕУ, 2012. – 305 [7] с.

12. Франчук В.І. Основи економічної безпеки: навч. посібник / В.І. Франчук / Львівський державний університет внутрішніх справ. – Львів, 2009. – 204 с.

І.П. САДЛОВСЬКА,

к.е.н., доцент, Державний економіко-технологічний університет транспорту

Формування методичних підходів до економічної оцінки якості роботи транспортної інфраструктури України

У статті розглянуті проблеми оцінки якості транспортного обслуговування в новітніх прогресивних процесах управління транспортною інфраструктурою України.

Ключові слова: якість транспортного обслуговування, ефективне використання потенціалу, транспортна інфраструктура.

В статье рассмотрены проблемы оценки качества транспортного обслуживания в новейших прогрессивных процессах управления транспортной инфраструктурой Украины.

Ключевые слова: качество транспортного обслуживания, эффективное использование потенциала, транспортная инфраструктура.

Постановка проблеми. В дослідженні даного питання, пов'язаного з проблемою оцінки якості транспортного обслуговування, необхідно акцентувати увагу на використанні її як інструменту управління перевізним процесом у транспортній інфраструктурі. Однак відразу маємо застерегти, що якість транспортного обслуговування не має бути витратним елементом, а має приносити певний прибуток транспортній інфраструктурі, але головний ефект мусять відчувати клієнти, відправники й одержувачі вантажів.

Згідно з міжнародним стандартом з економіки якості особливий наголос робиться на зниження витрат на якість, де стверджується, що витрати на виробництво продукту за умови продуманої політики не збільшуються. Проте дещо ін-